

- університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. – 2007. – Вип. 20. – С. 196-201.
7. Статистичний щорічник України за 2004 рік; Держ. комітет статист. України / [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Вид-во “Консультант”, 2005. – 588, [3] с.
  8. Технологии рекламы и PR: учеб. пособие / Б.Л. Борисов. – М.: ФАИР- ПРЕСС, 2004. – 618, [6] с.: ил.
  9. Хойбнер Т. Вызов неприкаянных: модные волны и молодежные течения – тедеы, хиппи, панки, рокеры – в западном мире / [Пер. с нем. Г.Гаева и Л.Егоровой]; науч. ред., послесл. и коммент. А.Ефремова. – М.: Мол. Гвардия, 1990. – 302, [2] с.: ил.
  10. Чернета С.Ю. Організаційно-педагогічні умови соціалізації підлітків у неформальних молодіжних об’єднаннях: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.05 – К., 2005. – 218 с.

Панагушина О.Е.

ПРОБЛЕМА СОЦИАЛИЗАЦИИ МОЛОДОГО ПОКОЛЕНИЯ ПОД ВЛИЯНИЕМ МОЛОДЕЖНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

В статье рассматриваются некоторые аспекты социализации современного молодого поколения в условиях влияния на них молодежных организаций. Автор статьи раскрывает особенности социализации молодежи в деятельности молодежных организаций, направляет свой научный взгляд на исследование проблемы социализации юных, обусловленной влиянием молодежных организаций, которые функционируют в сети Интернет.

Ключевые слова: социализация, молодежь, молодежные организации, социум.

Panagushina O.E.

THE ISSUE OF SOCIALIZATION OF YOUNG GENERATION WITH THE INFLUENCE OF ACTIVITIES OF YOUTH ORGANIZATIONS ON IT

There are some aspects of socialization of contemporary young generation, in terms of influence the youth organizations on it, considered in this article. The author is discovered the specifics of youth socialization in the activities of youth organizations, directed the science view on the socialization, in terms of influence the youth organizations on it, which are operated in the Internet network.

Key words: socialization, youth, youth organizations, society.

УДК 37.034

Степанова О.А.

СИСТЕМА ЗАПОБІГАННЯ ВИЯВАМ АУТОАГРЕСІЇ В МОЛОДІЖНИХ УГРУПОВАННЯХ ГОТІВ

У статті подана система профілактики аутоагресивної поведінки представників молодіжного угруповання готів.

Ключові слова: аутоагресія, субкультура, молодіжне середовище, готи.

У сучасний період демократичних реформувань і державного оновлення особливої ваги набуває соціально-педагогічна робота з молоддю. В кризових умовах молодь найбільше страждає від падіння ідеалів, загострення нігілізму, рухливості системи цінностей, зміни світогляду, що призводить до утворення неформальних молодіжних субкультур.

Феномен молодіжних субкультур давно пригортає до себе увагу багатьох дослідників. Учені намагаються пояснити причини з’яви субкультур економічними, соціальними, культурологічними причинами, виводять його з конфлікту “батьків і дітей”.

Готична субкультура нараховує вже більше 30 років історії свого існування й отримала славу девіантного деструктивного молодіжного угруповання, де відбувається депресивне сприйняття світу й мають місце девіантні вияви у формі аутоагресивної поведінки.

Як соціокультурна тема ця проблема займає особливе місце в працях соціологів і культурологів, психологів і соціальних педагогів. Першими дослідниками впливу готичної культури на світогляд та соціалізацію особистості були філософи М.Бахтін, Л.Карсавін, П.Флоренський та ін. Особливу увагу готичній культурі та її впливу на особистість приділяли культурологи ХХ ст. М.Блок, Ж.Ле Гофф, Ж.Дюбі, Р.Мандр, Л.Уайт. Готичну молодіжну субкультуру досліджували зарубіжні й вітчизняні соціологи, серед яких В.Гараджа, А.Гусейнов, В.Гайденко, А.Сафронов, М.Осоріна та ін. Аспекти аутоагресивної поведінки у середовищі молодіжних субкультур вивчали О.Змановська, Н.Іовчук, Ю.Клейберг, Н.Морозова, А.Северний, Л.Шнейдер та ін.

Виходячи з того, що соціальна профілактика має на меті зусилля, спрямовані на превенцію соціальних проблем чи життєвих криз клієнта, окремих груп або попередження ускладнення вже наявних проблем, ми розробили комплекс превентивних і корекційних заходів (правових, моральних, психолого-педагогічних), котрі спрямовані на попередження, обмеження й локалізацію аутоагресивної поведінки в молодіжному угрупованні готів.

Розроблена нами теоретична модель профілактики аутоагресивної поведінки носить **комплексний характер**, тобто складається з таких послідовних етапів:

1.Інформаційний, котрий включає в себе максимальну кількість інформації про аутоагресивну особистість, її соціальні зв'язки, сім'ю, її адаптованість до умов зовнішнього середовища.

2.Діагностичний, котрий вивчає причини, через які гот скоїв або готовий скоїти аутоагресивний акт. Для цього проводяться діагностичні тести, такі як тест акцентуацій характеру, що визначає риси особистості (модифікований ПДО А.Личко), діагностики нахилів до девіантної поведінки (схема А.Бандура, Р.Уолтерс), оцінка соціально-психологічної адаптованості (К.Роджерса і Р.Даймона), тест комунікативних умінь для старшокласників (Л.Міхельсон) тощо.

3.Організаційний етап. На основі отриманих даних пілотажного обстеження й результатів діагностики розробляється програма профілактичних і корекційних впливів.

4.Етап реалізації програми (моделі).

5.Завершальний етап, котрий проводиться з метою визначення результативності проведеної роботи й отримання прогнозів на майбутнє.

Профілактична робота розпочинається з **ранньої** профілактики.

Одним із перших підходів до ранньої профілактики негативних явищ у молодіжному середовищі є **інформаційний підхід**. Він базується на постулаті про те, що якщо людина знає про шкідливість для здоров'я певного стилю поведінки, то вона почне ставитися до такої поведінки негативно й буде утримуватися від неї.

Оптимальний вибір індивідуально-профілактичних заходів впливу на особистість молодшої людини в значній мірі залежить від того, наскільки дієві профілактичні програми його соціального оздоровлення, котрі мають містити такі важливі компоненти:

- цілі індивідуально-профілактичного впливу, головна з яких – формування в молодшої людини впевненості в тому, що необхідно доцільно слідувати вимогам норм моралі та права;
- методи й прийоми виховного та контролюючого впливу на особистість, котрі враховують всі необхідні якості, що повинна мати особистість і яких негативних рис необхідно позбавитися;
- форми впливу на безпосереднє оточення особистості для того, щоб ліквідувати негативний вплив на її чинники і затвердити сприятливу систему міжособистісних стосунків;
- засоби індивідуального психологічного впливу, орієнтовані саме на ті соціальні групи, громадські й суспільні організації, котрі спроможні дати найбільший виховний ефект що до даної особистості;
- основні етапи реалізації профілактичних програм соціального оздоровлення особистості.

З впевненістю можна сказати, що на етапі ранньої загальної профілактики аутоагресивної поведінки в молодіжному середовищі готів доцільним буде курс занять про сутність аутоагресивної поведінки. Так, нами був розроблений курс занять, котрий розрахований на 9 занять за такою тематикою:

Заняття 1: Природа аутоагресивної поведінки.

Мета: Знайомство молоді з поняттям “аутоагресія”, “аутоагресивна поведінка”, розгляд аутоагресивної поведінки як соціально-психологічного феномена.

Заняття 2: “Суїцид: історія виникнення та генеза поглядів”.

Мета: Ознайомити молодь з поняттям “суїцид”, з його різновидами. Розповісти про причини виникнення суїциду в давніх культурах та зміну суспільного погляду на суїцидальні акти.

Заняття 3: Лекція про готичну культуру та філософію.

Мета: Ознайомлення підлітків-готів з готичною культурою та філософією, з проблемами життя й смерті, що представлені в ній. Демонстрація фото готів середнього й похилого віку, які отримали освіту, досягли успіхів у бізнесі, створили свої сім'ї, народили дітей.

Заняття 4: Гра “Шлях до мети”.

Мета: Розвиток у молоді навиків реалізації планів.

Заняття 5: Тренінг “Готи: хочуть, можуть, вміють”.

Мета: Розвиток у молоді навиків самовизначення.

Заняття 6: Групова дискусія “Готи в пошуках сенсу життя”.

Мета: Виявлення молоддю своїх істинних цілей життя, найбільш актуальних проблем сьогодення, котрі можуть відобразитися на майбутньому.

Заняття 7: Тренінг “Реальність і переконання”.

Мета: Усвідомлення різниці між реальними подіями та інтерпретацією цих подій, досягнення розуміння того, що бачення ситуації залежить від суб'єктивних концепцій.

Заняття 8: Рольова гра “Ось таке кіно”.

Мета: Розвиток уміння прогнозувати й актуалізувати свої життєві цілі.

Заняття 9: Тренінг “Перехрестя”.

Мета: Визначення учасниками шляхів досягнення життєвих цілей.

Усі заняття розраховані на формування на особистісному рівні таких якостей молоді людини, котрі забезпечили б підвищення рівня особистісної відповідальності за свою поведінку, за потяги та бажання. Курс занять має розширити знання молоді про аутоагресію, її причини й наслідки, патологічні форми тощо, а також про шляхи подолання виявів такої поведінки і вміння будувати реальні плани на майбутнє.

Вторинна профілактика має на меті обмеження поширення окремих негативних явищ, що мають місце в молодіжному середовищі готів, зокрема аутоагресивної поведінки, котра часто спричинена ще й модою на молодіжні неформальні угруповання, що пропагують відхід особистості від життя в соціумі, і навіть зведення рахунку з життям, до яких, наприклад, окрім готів, відноситься субкультура “емо”. Для цього нами була розроблена система групових ігор:

Перша гра – “Повинен або обираю”.

Мета: Позбавлення від використання установок у своїй діяльності.

Друга гра – “Заборонені бажання”.

Мета: Розвиток уміння відмовлятися від бажаного, особливо від бажаного негативу.

Третя гра – “Я – дарунок людству”.

Мета: Підвищення самооцінки в досягненні позитивних життєвих цілей.

Четверта гра – “Формула удачі”.

Мета: Створення позитивного настрою на майбутнє.

П'ята гра – “Мої сильні сторони”.

Мета: Виявлення своїх сильних сторін, активізація уміння мислити про себе в позитивному ключі.

Така система ігор спрямована на розвиток внутрішніх конструктивних потенцій молоді.

Надзвичайно важливим у вторинній профілактиці є використання **соціальної реклами**, котра б сповіщала про причини й наслідки актів агресії, суїцидальних актів тощо.

Третинна профілактика – це комплекс соціальних, освітніх та медико-психологічних заходів, спрямованих на відновлення особистісного та соціального статусу молодої людини, яка вже робила спроби суїциду. Тому соціально-педагогічна діяльність у межах третинної профілактики зосереджується в різноманітних осередках допомоги особистості: реабілітаційних центрах, дружніх клініках для молоді, анонімних кабінетах тощо.

Виходячи з цього, нами запропонований комплекс суспільно-корисної діяльності, котра охоплює декілька напрямів профілактичної роботи. Перш за все ми пропонуємо створення при ЦСССДМ анонімних кабінетів, де б потенційні суїциденти могли б отримати кваліфіковану психологічну допомогу в вигляді приватної бесіди з психологом. Для тих молодих людей, які не виявляють рішучості щодо зустрічі з психологом в анонімному кабінеті, ми пропонуємо створити сайти довіри на противагу тим сайтам, де відбувається пропаганда аутоагресивної поведінки, створюються віртуальні клуби самогубців тощо. До співпраці на сайтах можна залучити волонтерів (студентів соціально-педагогічних та соціально-психологічних спеціальностей, осіб, які вже намагалися скоїти акт суїциду і зрозуміли, що робити цього не варто), небайдужих громадян, які спроможні потоваришувати з молоддю, схильною до аутоагресивної поведінки, представників духовенства різних конфесій, позаяк всі світові релігії засуджують аутоагресивні акти, визнають їх смертним гріхом.

Також у межах діяльності соціальних служб необхідно активізувати роботу телефонів довіри, розповсюдити номери цієї служби (0-86) якомога більше в молодіжному середовищі. А серед молоді-готів, яка визначена як потенційна до скоєння актів суїциду, розповсюдити номер служби “Телефон довіри” на мобільні телефони, тобто записати їх у пам’ять телефонної книги. Це дасть змогу неповнолітнім готам з аутоагресивними виявами перш, ніж зробити свій вибір, поговорити зі спеціалістами, можливо зняти психологічну напругу, і надалі відмовитися від скоєння самогубства.

За місцем проживання молоді доцільно було б обладнати молодіжні клуби, в яких волонтери могли б проводити тренінг – “Комунікація-Стрес-Безпека”, позитивний вплив якого уже загальновідомий серед спеціалістів, що працюють з молоддю, схильною до агресії.

Для молоді, що схильна до перманентного суїциду (тобто робить все, щоб прискорити смерть – вживає алкоголь, наркотики, інші психотропні речовини), необхідно організувати бесіди й лекції про негативний вплив хімічних речовин на здоров’я людини, їх життя й успішну соціалізацію.

Доречним у нашій профілактичній моделі був би перегляд цікавого для молоді вітчизняного та зарубіжного кіно, де яскраво показані негативні приклади аутоагресивної поведінки, наприклад “Памятная прогулка”, “Куколка”, “Спешите любить”, “Игла” та документального кіно про скоєння актів суїциду, де без прикрас зображується потворність наглої смерті, горе близьких людей, батьків, які втратили рідну для них людину тощо.

Схематично профілактична модель запобігання виявам аутоагресивної поведінки у молодіжному угрупованні готів репрезентована у таблиці 1.

Для реалізації профілактичної програми необхідне дотримання таких вимог:

- змістовність, спрямованість, неперервність процесу профілактики;
- усвідомлення перспективності профілактичної роботи;
- вивчення індивідуальних особливостей клієнта і загальних законів розвитку особистості молодої людини;
- підтримка й розвиток внутрішніх особливо корисних інтересів і здібностей молодої людини;
- відсутність нав’язливості в реалізації профілактичної моделі;
- терпіння й витримка всіх учасників профілактичного процесу;
- активність самого клієнта, виявлення ним ініціативи й вольових зусиль.

Профілактична модель запобігання виявам аутоагресивної поведінки у молодіжному середовищі готів

Вид профілактики	Керівництво	Зміст профілактичної роботи
Рання	Соціально-педагогічні служби (шкільна психологічна служба)	<ul style="list-style-type: none"> - своєчасно виявляти осіб групи ризику, вивчати проблеми, труднощі і потреби цієї категорії населення; - здійснювати соціальний патронаж у разі необхідності; - надавати їм необхідну соціально-педагогічну і психологічну допомогу; - діагностувати соціально-психологічні і педагогічні ситуації особистості, схильної до аутоагресивної поведінки; - залучувати в разі необхідності інші органи й соціальні інститути для соціально-психологічної підтримки осіб з аутоагресивною поведінкою; - створювати служби медико-психологічної й соціально-психологічної допомоги в підтримці молоді, що схильна до аутоагресивної поведінки; - проводити організаційно-педагогічні заходи, спрямовані на створення оптимального і ефективного виховного середовища, включати різні соціальні інституції в процес соціалізації молоді; - вести активну просвітницьку роботу з профілактики аутоагресивної поведінки.
Вторинна	ЦСССДМ	Розробка сигнальних брошур, розповсюдження соціальної реклами, проведення тренінгів та ігр.
Третинна	ЦСССДМ, громадські організації, зацікавлені громадяни, "Телефон довіри"	Організація волонтерської діяльності з залученням громадських організацій, представників релігійних конфесій; організація служб "Телефон довіри", анонімних кабінетів, молодіжних клубів за місцем проживання для проведення лекцій, бесід, тренінгів, перегляду кіно тощо.

Під час розробки моделі профілактичного впливу в якості найголовнішої мети визначається зміна особистості молодої людини в бік загальноприйнятих норм, правил та інших соціальних цінностей. До того ж ця мета реалізується не одразу, а через декілька місяців, а іноді й років.

Виходячи з поставленої мети, визначається коло завдань, основними з яких є:

- відновлення й розвиток нормальних позитивних інтересів молоді;
- відновлення нормального спілкування;
- почуття соціальної відповідальності й дисципліни;
- формування жаги до життя.

Особливою формою профілактичної роботи може бути корекція, котра найчастіше проводиться в групах, де клієнти мають змогу навчитися конструктивно вирішувати складні життєві ситуації.

Перед включенням у корекційну групу з молодими людьми необхідно провести серію консультативних бесід з метою мінімізації ризику суїцидальної поведінки. При консультуванні необхідно дотримуватися таких правил:

1. Вислуховування. Молодь часто лякають особисті наміри, тому вони прагнуть висловитися. Необхідно дати можливість говорити вільно, не перебивати, більше задавати питань, ніж говорити.

2. Баналізія – зняття уявлень про виключну цінність страждань. Молодій людині її проблема уявляється часто глобальною й унікальною, через що зникає можливість критично подивитися на неї.

3. Естетичний підхід. Молоді дуже важливо знати, як вона виглядає, навіть після смерті. Тому надзвичайно результативним способом профілактики аутоагресії є описання й ілюстрація, як буде виглядати труп.

4. Нагадування про обов'язки й зв'язки з близькими. Необхідно шукати в оточенні людини близьку особу, яку б він не хотів розчарувати своїм вчинком.

5. Вимірювання поганого й хорошого. Необхідно молоді допомогти сфокусуватися не тільки на негативних сторонах актуальної ситуації, а й “оживити” уявлення про те хороше, що є у її житті.

6. Контрастування. Відомо, що люди легше переносять страждання, якщо хтось страждає більше. Молодій людині корисно показати приклад того, як люди мужніють і продовжують боротися, будучи в гіршому стані.

7. Використання досвіду вирішення проблем. Людині необхідно нагадати про її навички в вирішенні проблем і залучити її минулий досвід для вирішення складної життєвої ситуації.

8. Пробудження потенціалу сили. Необхідно допомогти знайти в собі енергетичне начало, на яке людина буде спиратися: сила волі, фізична сила, терпіння.

9. Позитивне майбутнє. Необхідно допомогти побудувати плани, виявити бажання й мрії, заради реалізації яких аутоагресивна молодь буде прагнути йти вперед.

10. Структурування дій. Це будування планів на найближчий час.

11. Піклування про інших. Значна кількість людей спроможна забути про свої проблеми, займаючись проблемами більш слабкої людини, домашніх тварин тощо.

12. Розширення кола інтересів. Людині необхідно допомогти віднайти такі заняття, які б допомогли їй відволіктися, знайти радість життя.

Запропонована нами профілактична модель запобігання виявам аутоагресивної поведінки в молодіжному середовищі складена згідно цих правил.

Дана система профілактики аутоагресивної поведінки в молодіжному угрупованні готів не вичерпує всіх можливостей профілактичної роботи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Амбрумова А.Г., Трайнина Е.Г., Ратинова Н.А. Аутоагрессивное поведение подростков с различными формами социальной девиации. – Томск, 1990. – 226 с.
2. Вроно Е.М., Ратинова Н.А. О возрастном своеобразии аутоагрессивного поведения психически здоровых подростков // Сравнительные и возрастные исследования в суицидологии: Сб. науч. тр. – М., 1985. – 290 с.
3. Кобильченко В.В. Проблема підліткового суїциду // Психологія суїцидальної поведінки: Діагностика, корекція, профілактика. – К., 2000. – 360 с.
4. Клейберг Ю.А. Психология девиантного поведения: Учебное пособие для вузов. – М., 2001. – 192 с.
5. Проблемы профилактики и реабилитации в суицидологии. – М., 1984. – 270 с.
6. Резнікова О.В., Кушнар'ов С.В. Суїцидальні прояви особистості – хвороба цивілізації // Психологія суїцидальної поведінки: Діагностика, корекція, профілактика: Збірник наукових праць за загальною редакцією С.І.Яковенка. – К., 2000. – 320 с.
7. Сафронов А.Н. Готическая субкультура: что привлекает молодых? – М.: Академия, 2005. – 178 с.

8. Социальна профілактика отклоняючого поведіння неперсвершеннолетних как комплекс охранны-защитных мер / Под ред А.С. Беличевой, В.М.Фоминной. – М., 1993. – 256 с.
9. Хайкин В.Л. Реабилитация подростков с суицидальным поведением. – М., 1989. – 126 с.

Степанова Е.А.

*СИСТЕМА ПРОФІДАКТИКИ ПРОЯВЛЕНИЯМ АУТОАГРЕССИИ В МОЛОДЕЖНЫХ
ГРУППИРВКАХ ГОТОВ*

В статье дана система профилактики аутоагрессивного поведения представителей молодежного группировки готов.

Ключевые слова: аутоагрессия, субкультура, молодежная среда, готы.

Stepanova O.A.

*YOUTH GROUPS GOTHS HAVE THE SYSTEM OF PREVENTION OF DISPLAYS OF SELF-
AGGRESSION*

In the article is given the system of prophylaxis of suicidal behaviors are in the youth environment of Goths.

Key words: autoaggression, subculture, youth surrounding, Goths.

УДК 37.013.42

Султанова Н.В.

***РОЗВИТОК ЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК БАЗОВОЇ СКЛАДОВОЇ
ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА***

У статті досліджуються теоретичні аспекти розвитку етичної компетентності майбутнього соціального педагога. Автор визначає основний напрямок його професіоналізації в системі вищої освіти.

Ключові слова: етична компетентність, професійна підготовка, педагогічна етика, система, розвиток, соціальний педагог, професійно-етичні якості.

Вирішення завдань формування й впровадження нових суспільних цінностей безпосередньо залежить від розв'язання педагогічною наукою освітніх проблем, а також від модернізації змісту, форм та методів практики соціально-педагогічної роботи. Саме тому надзвичайної актуальності у вирішенні завдань професійного розвитку майбутніх соціальних педагогів набуває визначення ролі та місця компетентнісного підходу. У контексті цих положень особливо гостро постає проблема орієнтації університетської освіти не лише на забезпечення майбутніх фахівців ґрунтовними знаннями, але й акцентування уваги на ціннісних та моральних аспектах професійної етики соціального педагога.

Сьогодні перед педагогічною наукою та практикою постає завдання значно підвищити ефективність професійного розвитку майбутнього соціального педагога, створити педагогічні умови для розвитку його компетентності. З огляду на зазначене вищий навчальний заклад повинен координувати роботу зі створення сприятливих умов й узагальнення системи впливів усіх соціально-виховних інститутів з метою оптимізації професійного розвитку майбутніх фахівців.

В останні роки напрацьована значна кількість досліджень, присвячених особливостям діяльності соціального педагога. Серед них роботи Л. Артюшкіної, Н. Басова, Л. Нікітіної, Р. Овчарової, В. Сорочинської, М. Шакурової та ін. [1: 4-6].

Проблема професійної підготовки майбутнього соціального педагога знайшла відображення у працях вітчизняних учених (О. Безпалько, І. Зверєвої, А. Капської, Л. Міщик, В. Оржеховської, В. Поліщук, Г. Троцько, С. Харченко); російських дослідників (В. Бочарової., А. Варги, А. Дашкіної, А. Мудрика, В. Келасова, Є. Холостової, Н. Шмельової та інших); чисельних дослідженнях зарубіжних фахівців (Е. Енвал, Р. Гарбера, М. Грей, А. Келли, Д. Кокоса, Д. Максвелл, Е. Уілкінсон, Е. Уолша).